

Whanau a Apanui ka nau maitia ano ia i runga tonu i tona ahua e mohio nei tatau. Te Poroporoaki a tona tuakana a Heni Materoa (Lady Carroll): "He poka ke tou ahua i to te katoa. Ko ia nei pea te mea e kiia nei, he kororia ke to te marama, to nga whetu, me to te ra." Kaore e ngaro ta te po tangata i tohi mai ai. He kainga whakamiharo a Turanga. He tini nga tangata whakamiharo i onokia ki roto ki Turanga. I roto i oku ra, nga tangata whakamiharo o Turanga, te hunga i tohia ki te tohi whero o te po; ko Pitau, ko Wi Pere, ko Ta Timi Kara. Ta ratau mokopuna o roto o to ratau tutira ko Mere, e tangihia nei i tenei ra. "He kotahi na Turahiri, e horu te moana."

"Toia nga waewae o to tamaiti kia ataahua ai te haere i nga parae o Manutuke."

He korero whanui tenei. Otira ko tona taunga ia ki te kawai anake o te wahine nei. Na Ngarueiterangi ko Tahoka-ite-rangi. E hapu ana a Tahoka-i-te-rangi ka ki atu a TeArawhariki, he tangata toa, whai mana, no nga uri o Ruawhetuki: "E whanau to tamaiti he wahine, toia nga waewae kia ataahua ai te haere i nga parae o Manutuke." Whanau ke mai he tane. Ka tapaia te ingoa ko Tama-i-toia. Tirohia te whakapapa. Tenei mea te uri rangatira, ahakoa i whea o te Motu nei, ahakoa ngata ona hiahia i tana tane, wahine ranei, ka koingo tonu ki te kainga i kotia ai tona iho. Ka marenatia maua ki Turanga i te tau 1909, ka ki mai a ia kia au. "Ko taku wira tuatahi tenei, kia mana ia koe. Ahakoa ki hea taua o te motu nei noho ai, ki te mate ko au i mua i a koe me kawe rawa au e koe ki Pakirikiri ranei, ki Manutuke ranei." Tona matenga i te Hoihipera i Turanga, ngawari noa te whakatutuki i tona hiahia: ara kia takoto ia ki roto i te oneone kua whakawahia ki nga parapara tapu o ona tipuna. Mai ano ia Rongowhakaata kaore ano tenei kawai kia takoto ki waho o te rohe o Rongowhakaata. Takoto e hine, i roto i te kainga i koingotia e to ngakau, whakarongo ake ai ki te haruru o te waewae tangata e takatakahi ana i ngaparae o Manutuke.

TERA A REHUA. E!

Kotuku ana i te taha o te Rangi e;

Haere ra e hika, e.

Te wehi o te whenua e,

Te mana o te tangata e.

Kei era tini i raro ra e.

I nga hauwhenua e,

O roto o Arai e.

I te mate takiri

I te whare

Ka pa mai te aroha

Ki ahau na.

[Note.—Taumata o Te Aringa: Young Nick's Head.]